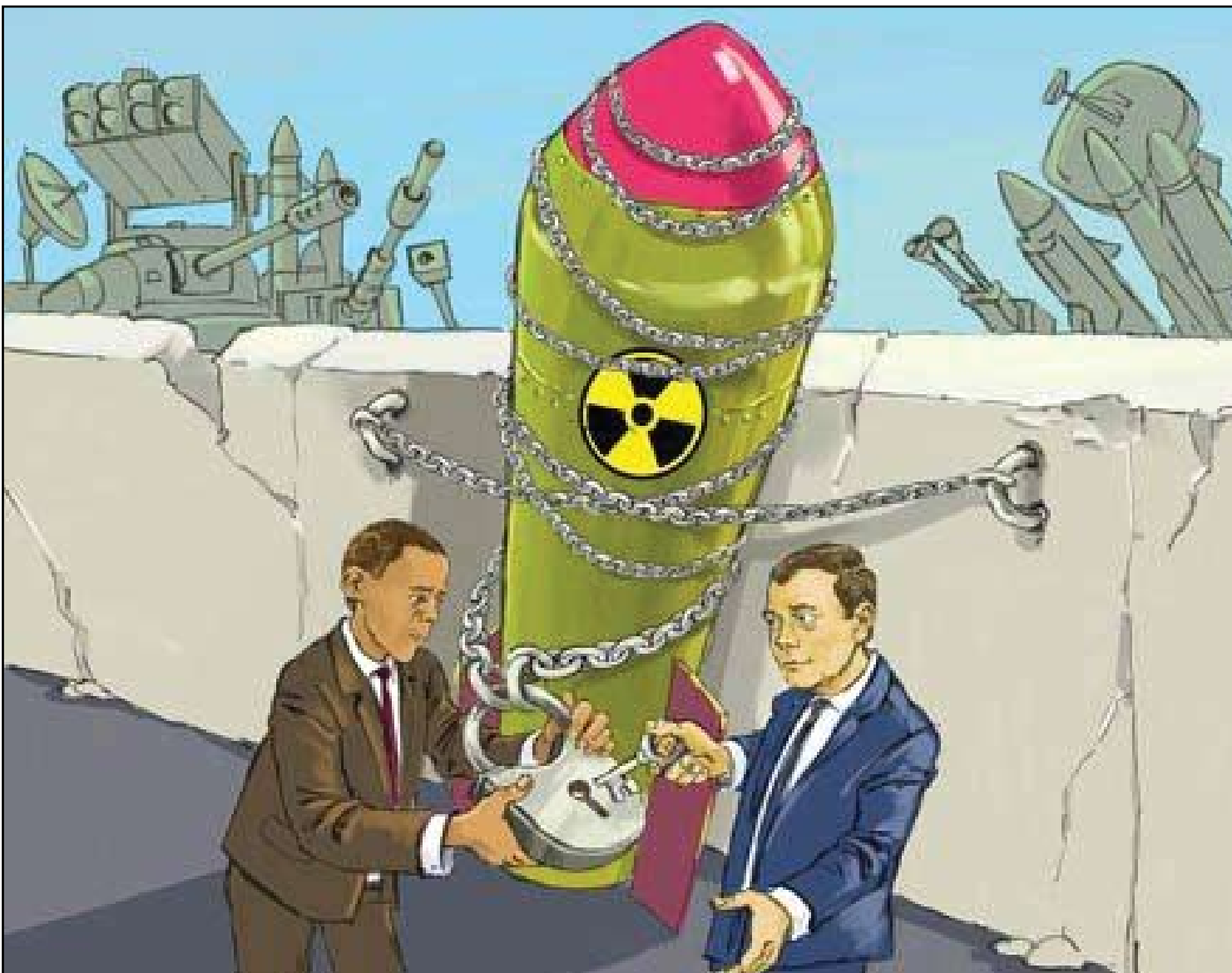

Positivt russisk initiativ

Tegning: Dimitri Divin.

Fire tidligere russiske ledere gikk den 22.10.2010 ut med en appell: "Start ny plan for nedrustning".

Blant de fire er tidligere statsminister Primakov og tidligere utenriksminister Ivanov.

Les videre på s. 6

Røde Kors med på laget

Lederen i Røde Kors Ungdom, Knut Sverre, tror at atomvåpen kan bli avskaffet i hans levetid.

Les intervju på s. 5

Foto: Lars Gaupset.

... hvorfor er ikke Oslo med?

Foto: Wikipedia.

Se notisen på side 2.

Leder:

FLASH MOB – PLUTSELIG MOBILISERING?

Internett, email, msn, Facebook, Twitter. Politisk diskusjon og politiske kampanjer foregår ikke lengre bare på møter eller ved å dele ut løpesedler på gata. Og folk deltar på en annen måte enn før. Man kan ikke lengre telle antall mennesker som deltar på et møte for å vite hvor sterk en kampanje er eller hvor fort den sprer seg. Mange deltar like ivrig og like effektivt hjemme fra sin egen sofa eller via sin bærbare PC når de sitter på toget eller på kafé.

Kampanjen for et forbud mot atomvåpen har nå begynt å spre seg til nye kanaler for kommunikasjon og nye aksjonsformer tas i bruk av nye grupper. Derfor måtte jeg denne uka lære meg et nytt ord: Flash mob. Jeg hadde noen vage forestillinger om hva slags aksjonsform dette var, en slags spontan forestilling og et eller annet med at mange danset den samme dansen samtidig rundt i Europa da Madcon sang under Grand Prix.

Det var NTAs lokallag i Trondheim som tipset meg om at Røde Kors Ung-

dom planla en Flashmob mot atomvåpen på Trondheim Torg midt i lørdagsshop-pingen. Da var det på tide å finne ut hva ordet egentlig betyr. Internett-leksikonet Wikipedia definerer en Flash mob slik: «En gruppe mennesker som organiserer seg på internett, og deretter samles på et offentlig sted for å utføre noe merkelig, og forsvinne igjen.»

Det var "Regler i krig"-gruppa i Røde Kors Ungdom som organiserte aksjonen i Trondheim. På aksjonens Facebook-side skriver de: "Nei til atomvåpen er noe Røde Kors Ungdom ønsker å sette fokus på. Vi har allerede forbud mot klasevåpen og vil nå ha et tilsvarende forbud mot atomvåpen. Gjennom en Flashmob håper vi å uttrykke at dette er en sak Røde Kors Ungdom jobber for, og kanskje rekruttere nye i kampen mot atomvåpen.

Ved å få en stor gruppe mennesker til å legge seg ned på bakken vil vi simulere et atombombeangrep. Dette håper vi kan gi folk et bilde av konsekvensene

av atomvåpen. På ett lite sekund skal alt forandre seg på Trondheim Torg, en mild versjon av de fatale forandringene atomvåpen forårsaker. Flashmoben vil finne sted inne i kjøpesenteret Trondheim Torg og vil vare fra klokken 14.00 til 14.01."

Ja du leste riktig. Aksjonen varte i 1 minutt. Og Røde Kors Ungdom fikk hovedopplaget på nettsidene til Adresseavisen den lørdagen. En svært effektivt bruk av ett lørdagsminutt!

Jeg tror vi vil se mer og mer av dette i tiden framover. Ikke bare kan man delta fra sofaen, internett kan også få deg opp av sofaen. Det som foregår på Facebook kan også bli synlig ute på gata. De nye aksjonsformene krever ikke timevis med skolering og mange kilo med papir til utdeling. Budskapet er enkelt og alle kan delta!

Av Stine Rødmyr

Bit for bit skal vi bygge

Av KJELL HARBERG, styremedlem i NTA

– Styremedlem i Nei til Atomvåpen? Det lå flere enn ett spørsmålstejn i luften i 18-åringens reaksjon. – Eksisterer den gruppen fremdeles? Har hørt om den, men forsvant ikke den samtidig med at atombombene ble borte?

Jeg tror ikke reaksjonen er enestående. De par siste tiårs utvikling med politisk tøvær og oppmerksomheten omkring president Obamas sterke uttalelser har fått altfor mange til å lene seg tilbake, nærmest som om målet er nådd. Det rammer også *Nei til atomvåpen*. Riktignok ser vi positive tendenser, verdens atommakter kan ved hjelp av atomvåpen utsette verdens befolkning "bare" 9998 ganger i stedet for 9999.

Rent faktisk er vi like langt fra målet som for to tiår siden. Retorisk, i holdning, i positiv tilslutning til kampen for den atomvåpenfrie verden er vi kommet noen skritt videre ved hjelp av støtte fra institusjoner som aldri har spilt på dette laget. Som USAs president. Og – for all del – også i deler av det politiske Norge. Vi skal utnytte dette i videre bygging av den folkebevegelse *Nei til atomvåpen* er. Det trengs. Vi må bygge, bit for bit, en organisasjon som er sterkt nok til å påvirke også i de små skritt politikk i riktig retning.

Det er ikke slik at norske myndigheter, de politikere og byråkrater som f. eks. innen NATO

opererer på Norges vegne, står på barrkadene og forfekter den norske opinions og NTAs holdninger. Ofte er Norge er ganske tafatt deltager. Bare vent til NATO-toppmøtet i Lisboa i midten av november. Det blir langt fra noen norsk kamp for at NATO skal gå i front i for å fjerne djvelskapet fra NATOs våpenarsenaler. Vi skal jo ha god stemning innen alliansen, må vite. Og vi må ikke bruke opp vår troverdighet, vår påvirkningsmulighet, på standpunkter som for tiden er uspiselige innen den militære allianse.

Så må vi altså bygge opinion. Bit for bit. Sørge for at NTA er i stand til å påvirke den skrittvis – ofte ved hjelp av de små skritt – fremrykking mot målet. Mange organisasjoner har sin klare oppfatning overensstemmende med NTAs. Problemet er ofte at de ikke kan, eller føler at de ikke kan, gå inn i de mer politiske spørsmål som knytter Norge til NATOs atomstrategi. Men det kan vi, fullstendig uten å skjule til politiske hensyn. Enhver som kjenner NTA vet hva organisasjonen står for. Enhver som gjennom fortsatt organisasjonsbyg-

ging "bit for bit" blir kjent med NTA, vil vite hva organisasjonen står for: nei til atomvåpen. Uavhengig av politikk, uavhengig av politiske partier. Bare si NEI!

Gjennom mange år ble standpunktet "nei til atomvåpen" sett på som en holdning akseptabel bare på venstresiden i norsk politisk landskap. Fagbevegelsen, gjennom både LO sentralt og en rekke fagforbund, har vært avgjørende støttespillere. Slik er det fortsatt. Se bare hva Fagforbundets Jan Davidsen understreket i foregående utgave av NTA-avisa: "Det er viktig å folkeliggjøre motstanden mot atomvåpen. Et så viktig spørsmål kan ikke overlates til en teknisk eller politisk elite. Vi må sørge for å engasjere grunnplanet i organisasjonen – aller helst direkte gjennom *Nei til atomvåpen*".

I dag finner i økende grad forbundsfeller i hele det politiske landskap. Det er fortsatt en viktig oppgave for *Nei til atomvåpen* fortsatt å "pleie" disse kontaktene. Utvikle dem. Utvide dem. Det er en jobb som i første rekke skjer fra NTA sentralt, gjennom det kontaktnett vi har bygget opp, som også må utvides gjennom NTA-styrets systematiske jobbing.

Men fremfor alt skal NTA være en grasrotorganisasjon. Gjennom dette året har det vært gjennomført en rekke besøk rundt om i landet, flere følger. Etter sekretariatslederens besøk er det opprettet – eller gjen-

født – kontaktutvalg for NTA i snart et titall byer. Det gir en kanal for spredning av informasjon, gjennom NTA-avisa, gjennom møtevirkosomhet, gjennom media.

Nei til atomvåpen jobber bit for bit. Det fortsetter vi med. By for by. Tettsted for tettsted. Med kontakter som bidrar til informasjon om en av menneskehetens viktigste kampsaker. Annetsted i denne NTA-avisa vil du

finne muligheter til innmelding i organisasjonen, du vil finne opplysninger om hvor du skal ringe eller skrive for å melde deg som deltager i å skape kontaktnett lokalt. Du kan invitere sekretariatsleder Ole Kopreitan eller medlemmer av NTAs styre til å delta i opprettelsen av nye kontaktutvalg.

Kom igjen! La oss bygge bit for bit!

HVORFOR ER OSLO UTAFOR?

Over halvparten av verdens hovedsteder har til nå sluttet seg til "ordførere for fred", kampanjen som arbeider for et totalforbud mot atomvåpen innen 2020.

Kampanjen har pr. dags dato tilslutning fra 4301 ordførere fra hele verden.

Fra Norge er 150 kommuner med, men ikke Oslo. Sist tilsluttede hovedsteder er Reykjavik. Ellers kan nevnes Stockholm, København, London, Paris, Roma, Berlin, Amsterdam, Brussel, Lisboa, Madrid, Athen, Wien, Moskva, New Dehli og Beijing med flere.

Hvorfor er ikke Oslo med, har Fabian sovet i timen?

Ole Kopreitan, sekretariatsleder i Nei til atomvåpen

NATO før toppmøtet i Lisboa:

På vei mot et nytt strategisk konsept

AVTERJE STOKSTAD

Den 14. oktober avholdt NATO noe så sjeldent som et felles utenriks- og forsvarsministermøte. Formålet var å ta for seg generalsekretærens bearbejdede versjon av rapporten fra Albright-komiteen, (se NTA-avis 3/10) og med den som grunnlag nærme seg beslutningen om det fremtidige strategiske konsept. Beslutningen håper man å kunne ta på toppmøtet i Lisboa 19. og 20. november.

Det er sparsomt med informasjon fra dette møtet. Akkurat som etter utenriksministermøtet i Tallin, foreligger det ikke noe kommunike. Uenigheten er kanskje fortsatt stor.

Imidlertid sa Fogh Rasmussen i et foredrag i forkant, at han nå øynet et sammenfallende syn når det gjaldt alliansens kjernefysiske avskrekking. Det samme står det i en kort pressemelding.

I pressemeldingen står det også at NATO skal arbeide for å styrke rustningskontroll, nedrustning og ikke-spredning. Det er verken nytt eller spesielt oppsiktsvekkende. Det forsvant bare av syne da Bush jr. regjerte i USA. Men i foredraget sitt sa Fogh Rasmussen noe mer, nemlig at man deler Obamas mål om en atomvåpenfri verden og at NATO vil arbeide mot dette målet. Noe forøvrig alle NATO-land er forpliktet til i henhold til

Ikkespredningsavtalen (NPT). Faktisk er det slik at mens NTP er ratifisert i de respektive lands parlamenter, og i USA endog er amerikansk lov, er ikke det tilfelle med NATOs strategiske konsept.

Men som det også ble sagt i Tallin i april, vil NATO beholde sine atomvåpen så lenge andre har slike våpen. Da legger man kanskje opp til at det blir fart i nedrustningsarbeidet før det blir enda flere andre? For NATOs atomvåpen er mer enn de amerikanske flybombene i Europa. Som det står i det gjeldende gjeldende strategiske konseptets paragraf. 62, er den høyeste garanti for de alliertes sikkerhet alliansens strategiske kjernefysiske styrker.

Rakettforsvar

Et annet hovedtema var rakettforsvar. Pressemeldingen sier bare at man ifølge generalsekretæren mener å nærme seg enighet, slik at innbyggerne i alle NATO-land vil kunne beskyttes mot mulige rakettagrep. På en pressekonferanse uttalte han at han ikke hadde oppfattet at det var noen innvendinger mot å ta sikte på en endelig beslutning på møtet i Lisboa.

Man ønsker samarbeid med Russland om dette rakettforsvaret, og det kan bli et tema i Lisboa siden president Medvedev nå har akseptert invitasjonen dit.

Men i et nylig intervju i Der Spiegel uttaler den russiske forsvarsministeren at når det gjelder rakettforsvaret, må man først definere farene. Disse blir foreløpig ulikt definert, sa han, og Russland ønsker i tilfelle å delta som likeverdig partner.

Fra flere hold er det blitt sagt at det nye strategiske konseptet vil bli kortere enn det gamle, og at det fortsatt vil være et åpent dokument.

Man kan ende opp med noe som angir retningen for en redusert avhengighet av atomvåpen,

og inkludere eventuelle kjernefysiske paragrafer i et underliggende dokument. Av den grunn sies det at man vil starte arbeidet med dette etter Lisboa, for ferdigstilling i løpet av neste år – en NATO Nuclear Posture Review. Da blir det viktig at det er politisk kontroll med arbeidet, at det hele ikke overlates til militære hauer interessert i status quo.

Kanskje blir det først her at man konkret tar opp spørsmålet om de amerikanske flybombene i Europa, eller om NATO skal avgi negative sikkerhetsgarantier, slik Norge og andre land har gått inn for. Eller om man skal våge diskusjonen om ikke første bruk.

Om å bidra til målet

Skal man dømme etter offentlige uttalelser, er det i dag tydelig at det er en rekke vest-euro-

peiske land (bl.a. Norge) med Tyskland i spissen, som arbeider aktivt for at NATO nå må «bidra til målet om en verden uten kjernevåpen», som Jonas Gahr Støre nylig skrev i en kronikk i Bergens Tidende og Stavanger Aftenblad. Motstanden kommer fra en rekke øst-europeiske land, spesielt når det gjelder de amerikanske flybombene i Europa.

Det sies også at Frankrike ikke ønsker endringer og at man der i gården dessuten er skeptisk til et rakettforsvar.

Det virker som om USA foreløpig holder seg litt i bakgrunnen.

Som Støre uttrykte det i sitt svar på et skriftlig spørsmål fra Venstres Trine Skei Grande:

«Det er likevel klart at det er ulike syn på disse spørsmålene i NATO. Flere medlemsland ønsker ikke å endre NATOs kjernefysiske avskrekkingdoktrine.»

Forsøk på å få til endringer i

NATOs atomvåpenstrategi, eller NATO-lands forsøk på å gå egne veier i atomnedrustningen, støter alltid på viktigheten av å holde sammen som gruppe.

Som kjent gikk 34 tidligere europeiske toppolitikere nylig ut med en anbefaling angående NATOs kjernefysiske doktrine. Blant dem tre av våre egne: Kjell Magne Bondevik, Thorvald Stoltenberg og Kåre Willoch. I tillegg til noen konkrete forslag, pekte de på at NATO har et eget ansvar for å vise større lederskap når det gjelder det 21. århundres kjernefysiske utfordringer.

Selv om vi ikke liker å tenke på det, er det jo slik at Norge er en atomvåpentilknyttet stat. Nå er det kanskje en mulighet til å starte en grunnleggende prosess for å komme ut av uføret og dermed kunne etterleve fullt ut Ikkespredningsavtalens forpliktelser.

VELLYKKET ÅPNINGS-KONFERANSE

Av LARS GAUPSET

Mandag den 25. oktober ble kampanjen for et forbud mot atomvåpen lansert i Oslo.

Rundt 30 deltakere hadde møtt fram på åpningskonferansen til kampanjen som fant sted på Folkets hus. Blant organisasjonene som var representert var Change-maker, Røde Kors Ungdom og Norsk Folkehjelp. Initiativtakerne til kampanjen er Nei til Atomvåpen, den norske Pugwash-komiteen og Norske Leger mot Atomvåpen. Kampanjen er en del av *International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN)* – et globalt nettverk som har som mål å etablere en internasjonalt juridisk bindende avtale om et forbud mot atomvåpen. To koordinatorene er blitt ansatt for å drive kampanjen, Anne Marte Sundnes Skaland (26) og Nosizwe Lise Baqwa (27). De har sin arbeidsplass i lokalene til Norges Fredsråd i Oslo. En styringsgruppe bestående av representanter fra de tre organisasjonene er i ferd med å bli nedsatt.

Bakgrunnen for kampanjen er at 44 norske organisasjoner undertegnet et brev til regjeringen i forkant av Tilsynskonferansen for Ikke-spredningsavtalen i New

York i mai i år. I brevet krever organisasjonene at det blir satt i gang forhandlinger om et internasjonalt forbud mot atomvåpen dersom Tilsynskonferansen ble mislykket. Kampanjens hovedmål er å samle en bredest mulig tilslutning i det sivile samfunn til støtte for dette kravet, og å bidra til folkelig mobilisering. En sentral oppgave vil å være å nå ut til ungdom ved å ta i bruk de nye sosiale mediene og kreativ kommunikasjon.

Konferansen ble åpnet av styrelederne for de tre organisasjonene som står bak kampanjen, Bent Natvig, Stine Rødmyr og John Gunnar Meland. Deretter ble det holdt innlegg av to internasjonale gjester fra ICAN-nettverket, Tim Wright fra Australia og Rebecca Johnson fra Storbritannia. De la vekt på at det er viktig å kommunisere et positivt budskap. Bevegelsen må være for noe, og ikke bare anti-atomvåpen.

I andre del av konferansen var Petter Eide, generalsekretær i Norsk Folkehjelp og Marcus Prebensen fra Røde Kors invitert til å snakke om sine erfaringer med konvensjonen mot landminer og klasevåpen. De mente at det var viktige lærdommer å hente i arbeidet med å få til en konvensjon mot atomvåpen. Både Eide og Prebensen la vekt på viktigheten av den

tekniske ekspertisen som skaffet til veie ny kunnskap om skadevirkningene av klasevåpen i sine innlegg. Eide la spesielt vekt på at diskusjonen om landminer og klasevåpen gikk fra å bare snakke om ofrene til å ta utgangspunkt i folkeretten. Han pekte også på at vi må slutte å snakke om ofrene som passive, og i stedet gi en stemme til ofre som opptrer som politiske aktører.

I siste bolk av programmet innledet professor i jus, Ståle Eskeland, om atomvåpen i et folkerettslig perspektiv. Han argumenterte for at det allerede foreligger et folkerettslig grunnlag for et forbud mot atomvåpen, både i artikkel 6 i Ikke-spredningsavtalen og i den rådgivende uttalelsen fra Den Internasjonale Domstolen i Haag fra 1996. Det som gjenstår er å gjennomføre dette forbudet ved å etablere en konvensjon. Han mente at dette ikke kunne undergrave Ikke-spredningsavtalen, ettersom en slik konvensjon er oppfyllelsen av dens intensjon. Han avsluttet med å utfordre utenriksministeren og den norske regjeringen til å ta et initiativ i så måte. Møtet ble avsluttet i en optimistisk tone og en tro på at det er ny giv i arbeidet for en atomvåpenfri verden etter mange års stillstand.

nta-avisa

Utgiver:

Nei til Atomvåpen

Adresse:

Youngsgt. 4, 0181 Oslo

Telefon:

(+47) 22 05 00 00

E-post:

Nei.til.atomvapen@online.no

NTA-nett:

www.neitilatomvapen.no

Kontnr.:

90010613107

Ansvarlig redaktør:

Svein Tore Andersen

Redaksjonskomite:

Helge Hagelund

Kjell Harberg

Ole Kopreitan

Stine Rødmyr

Terje Stokstad

Knut I. Tønsvang

Førtrykk:

Håkon Kvernsmo

Trykk:

Nr. 1 Trykk as

Stillstand i NATO

Av HANS CHR. KJØLSETH

Det blir trolig lite nytt i atomvåpenpolitikken til NATO når nytt strategisk konsept skal vedtas på toppmøte i Lisboa 19.-20. november.

Vel 100 frammøtte på Nobel-instituttet fikk 13.oktober en statusoppdatering på arbeidet med NATOs nye strategiske konsept. Espen Barth Eide (Ap), statssekretær i Utenriksdepartementet, var forsiktig med å love de helt store endringene i alliansens kjernevåpenpolitikk. På ett punkt hadde han likevel håp om en forbedring:

- Fra norsk side vil vi foreslå at NATO innfører såkalte «negative sikkerhetsgarantier». Dette vil bety at NATO ikke vil bruke eller true med å bruke atomvåpen mot land som ikke selv har atomvåpen og som overholder sine internasjonale ikkespredningsforpliktelser. USA har under Obama gjort en slik referanse i sin egen atomvåpenpolitikk. Dersom vi får til en slik endring i NATOs doktrine, vil det være et viktig signal om at NATO ønsker å bidra til målet om en verden uten kjernevåpen, sa Barth Eide.

I debatten, som var arrangert av Nei til Atomvåpen (NTA) og Atlanterhavskomiteen, deltok også stortingspolitikkerne Ola

Borten Moe (Sp) og Sven Roald Hansen (Ap), samt forsker Sverre Lodgaard fra Nupi og Helge Hagelund fra NTA.

Klar for museum

NATOs nåværende strategiske konsept, vedtatt i 1999, holder muligheten åpen for førstebruk av atomvåpen. Lite tyder på at NATO ved denne korsveien kommer til å gjøre vesentlige endringer av den politikken, mente panelet. Heller ikke når det gjelder de vel 240 taktiske atomvåpnene utplassert i Europa (i Tyskland, Belgia, Nederland, Italia og Tyrkia), trodde noen i panelet på at NATO vil gjøre endringer med det første. Norge var blant landene som tok til orde for å fjerne disse fra europeisk jord, etter sigende uten å få gjennomslag for sitt synspunkt på et uformelt NATO-utenriksministermøte i Tallinn i april.

- De taktiske atomvåpnene lagret i Europa har i stor grad utspilt sin militære rolle og er egentlig for rene museumsgjen-

Forsker Sverre Lodgaard fra NUPI på talerstolen i Nobelinstituttet. Foto: Hans Chr. Kjølseth

stander å regne, sa forsker Sverre Lodgaard.

Helge Hagelund fra Nei til

Atomvåpen gikk enda lengre. - Når en ser hvor lite NATO ser ut til å endre på sin atomvåpen-

politikk, skulle en nesten tro de ikke hadde fått med seg at den kalde krigen var slutt.

Nedrustningskonferansen i Geneve (CD)

Når skal den komme i gang?

Av TERJE STOKSTAD

De to siste sesjonene i Geneve endte som årets første sesjon: Uten resultat. Det er fortsatt Pakistan som sier klart nei til det foreliggende arbeidsprogram. Hvorfor? Pakistan nekter å godta en avtale som bare forbyr produksjon av spaltbart materiale, mens lagre av slikt materiale holdes utenfor.

Akkurat som i februar leverte Pakistan i august et langt innlegg der man forsvarte sitt standpunkt. Der understrekes det igjen indirekte at det er den såkalte USA/India-avtalen som først og fremst skaper problemer. Pakistan mener den gir India en fordel i våpenkappløpet mellom de to og at Pakistans sikkerhetsinteresser dermed ikke tas hensyn til.

Et spill

På den annen side hevder Pakistan at man er fullt beredt til å forhandle på alle de tre andre aktuelle områdene - nedrustning, sikkerhetsgarantier og våpenopprustning i rommet - mens det foreslåtte arbeidsprogrammet her bare snakker om disku-

sjoner.

Kina var taus i årets to avsluttende sesjoner. Kina er jo den eneste av de 5 anerkjente atommakter som ikke offisielt har erklært et moratorium i produksjonen av spaltbart materiale. Under NPTs Tilsynskonferanse unngikk man dette faktum ved sterkt å anbefale at CD starter snarlige forhandlinger om en avtale som forbyr slik produksjon - sannsynligvis vel vitende om at Pakistan fortsatt ville være i mot.

Når det gjelder spørsmålet om hvem som gemmer seg bak hvem, var det noe Norges nestleder i Geneve, Hilde Skorpen, tok opp i sitt avskjedsinnlegg. Hun mente at regionale grupperinger gjennom fellesinnlegg gir

stater anledning til å skjule sine egentlige synspunkter, som kun tilkjennegis i interne diskusjoner og dermed unnslipper generell debatt.

I det første møtet etter avslutningen av NPTs Tilsynskonferanse i mai, minnet Brasil i et innlegg om at man i det enstemmige sluttokumentet anbefalte at CD nå kommer i gang på 3 områder: Nedrustning, sikkerhetsgarantier og spaltbart materiale. Men siden verken India, Israel eller Pakistan (eller Nord-Korea) er tilsluttet NPT, endret jo ikke det situasjonen.

Det fjerde området, opprustning i rommet, var ikke nevnt, men her har USA gjort det klart at man er langt mer åpen for kompromisser enn før.

En rolle for FN

NPT-konferansen vedtok også at FNs generalsekretær skulle kalle sammen deltakerne i Geneve til et høynivåmøte 24. september i et forsøk på å bryte stillstanden.

Et endte i et dokument som inneholdt både de ulike synspunkter som partene fremholdt, samt et eget punkt med fire for-

slag fra generalsekretæren om hvordan man kunne skyve på prosessen i Geneve.

Han anbefalte sterkt at man på det første plenums møte i 2011 vedtar arbeidsprogrammet som det ble enighet om i 2009, før uenighet om prosedyreregler veltet det. (Se NTA-avis 2/2010)

Videre foreslo han at årets sesjon i FNs generalforsamling inkluderer i sin agenda revitaliseringen av arbeidet i CD og tar opp dette både i plenum og 1.komite.

For det tredje ville han gjennom sitt rådgiverapparat undersøke muligheten for å etablere et høynivå panel som skal fokusere på hvordan CD fungerer og komme med sine anbefalinger for videre skritt.

Endelig vil FNs generalsekretær fremlegge en rapport i 2012, på den første forberedende konferanse i neste syklus i NPT-prosessen frem mot Tilsynskonferansen i 2015.

Norges forslag

Norge holdt et innlegg ved vår utenriksminister. Han ville oppheve konsensusregelen i CD når det gjelder prosedyreregler.

Videre foreslo han at alle interesserte land burde kunne delta i Geneve. Og han ville som Norges nestleder i CD, Hilde Skorpen, ha slutt på de regionale grupperingene.

Norge har jo tidligere heller ikke vært fremmed for tanken om å trekke forhandlinger om spaltbart materiale ut av Geneve.

En gruppe på 10 land, inkludert Norge, uttalte nå at man var rede til dette dersom forhandlinger ikke kommer i gang i løpet av 2011. Pakistan har uttalt at det er greit, men kommer selv ikke til å delta i forhandlingene.

På dette møtet i FN 24.september var det mange ulike oppfatninger om hva som skulle til for å komme ut av uføret og hva som var årsakene. Både om hvor og hvordan forhandlinger burde organiseres, og hva som betraktes som de viktigste temaer. Bl.a. har spørsmålet om en konvensjon kommet i fokus, og at forhandlinger om nedrustning burde prioriteres fremfor spaltbart materiale.

(Kilde: www.reachingcriticalwill.org)

– Nå er tiden for å handle

Lederen i Røde Kors Ungdom tror atomvåpen kan bli avskaffet i hans levetid

Av LARS GAUPSET

Knut Sverre er leder av Røde Kors Ungdom, men studerer også miljø og utvikling på Universitetet i Ås. Den driftige 21-åringen fra Asker er en travel fyr, men har likevel tatt seg tid til å ta en prat med NTA-avisas utsendte. Jeg møter ham i de lyse og store lokalene til Røde Kors i Oslo.

Knut begynte å engasjere seg i Røde Kors Ungdom i 2006 i Asker, og derfra var veien kort til verv både på fylkes- og nasjonalt plan. Det er først i løpet av de siste to årene at han har begynt å jobbe med atomvåpen. - I fjor arrangerte vi en underskriftskampanje mot banker som har investert i atomvåpen, som Nordea, forklarer han.

Mange vil kanskje bli overrasket over at Røde Kors engasjerer seg i dette spørsmålet, siden kamp mot atomvåpen ikke er noe som vanligvis forbindes med organisasjonens arbeid.

- Det er ikke noe nytt at Røde Kors er i mot atomvåpen, men det er først nå at saken har blitt løftet høyt opp på agendaen. Generalsekretæren for Den Internasjonale Røde Kors komitéen, Jakob Kellenberger, har engasjert seg sterkt i saken, forteller Sverre.

Strid med folkeretten

I april kom Kellenberger med en uttalelse hvor han ber om at det blir forhandlet fram en internasjonal bindende avtale for et forbud mot atomvåpen (se egen boks). Han legger stor vekt på de humanitære konsekvensene av en atomkrig.

- Dersom atomvåpen vil bli brukt vil det føre til en humani-

I sin rådgivende uttalelse om atomvåpen den 8. juli 1996 konkluderte den Internasjonale Domstolen i Haag med at:

"It follows from the above-mentioned requirements that the threat or use of nuclear weapons would generally be contrary to the rules of international law applicable in armed conflict, and in particular the principles and rules of humanitarian law"

tær katastrofe. Det vil også være i strid med internasjonal humanitær rett.

Han viser til at Den internasjonale domstolen i Haag i 1996 konkluderte med at bruk av atomvåpen vil i strid med prinsippet om ikke-diskriminering og proposjonalitet i internasjonalt humanitær rett. Dette skyldes at atomvåpen av natur ikke skiller mellom stridende og sivile i krigføring.

- Hvis atomvåpen ikke kan bli brukt er det ikke noen vits i å ha dem.

Kan lære av klasevåpen

Han mener kampanjen for et forbud mot atomvåpen kan ha mye å lære om arbeidet med en konvensjon mot landminer og klasevåpen.

- Det viser viktigheten av folkelig mobilisering for å skape et politisk press. Det er også viktig å få stigmatisert atomvåpen på samme måte som landminer og klasevåpen ble det.

Sverre har tro på at det er mulig å få til en konvensjon, men at man ikke trenger å vite akkurat hvordan den vil bli seende ut.

- Det gjelder å holde budskapet enkelt, og ikke gå inn i de veldig tekniske diskusjonene. Det er politikerne sin jobb. Det sivile samfunn sin jobb er å mobilisere bred støtte i befolkningen og å få satt spørsmålet på dagsorden.

Ungdom avgjørende

Sverre mener at vi har en unik mulighet for å påvirke etter valget av president Obama som president og hans visjon om en atomvåpenfri verden.

- Tiden for å handle er nå. Ungdom spiller en viktig rolle gjennom å arrangere aksjoner og bli synlig i media. Vi trenger å være kreative og få fram budskapet på en ny måte. Det tror jeg vi kan få til gjennom et godt samarbeid med Nei til Atomvåpen og andre organisasjoner om, avslutter han.

Leder i Røde Kors Ungdom, Knut Sverre, mener ungdom spiller en avgjørende rolle i kampen mot atomvåpen. Foto: Lars Gaupset

Look to Kazakhstan

Forbilde på atomnedrustning

Av KIRSTEN OSEN, Norske leger mot atomvåpen

"En atomvåpenfri verden: atomnedrustningsstrategier, ikke-spredning og eksport kontroll" var tittelen på et dagsseminar 12. oktober 2010 i Oslo i regi av Den kazakhstanske regjering, Det norske utenriksdepartement og Norsk utenrikspolitisk institutt. Kazakhstan er et av de landene som i størst grad har fått føle den kalde krigens atomvåpenkappløp på kroppen, bokstavelig talt. Som Sovjetrepublikk var Kazakhstan i 40 år vertsland for Sovjetunionens atomvåpentester. Fra 1949 til 1989 ble det på prøvefeltet i Semipalatinsk (nå Semey), øst i landet, utført mer enn 450 tester, ca. 116 over jorda og 340 under jorda. Mer enn 1,5 mill mennesker ble utsatt for stråling. Det lokale forskningssenteret for strålemedisin og økologi har registrert mer enn 85 000 skadete gjennom tre generasjoner med økt sykkelighet bl.a. for kreft og hjertekarlidel-

ser. Prøvefeltet vil fortsatt være ubeboelig i flere årtier fremover. (1)

Ved oppløsningen av Sovjetunionen hadde Kazakhstan verdens 4. største arsenal av atomvåpen. Men den 29. august 1991 stengte Kazakhstan prøvefeltet i Semipalatinsk og i 1994 var alle atomvåpen overlevert til Russland. Landet ble dermed et stjerneeksempel på at det er mulig å eliminere atomvåpen. Kazakhstan har siden engasjert seg aktivt i arbeidet for en atomvåpenfri verden. Til ære for Kazakhstan har FN gjort 29. august til en internasjonal dag mot atomprøvesprengninger.

Konferansen 12. oktober var et ledd i samarbeidet mellom Kazakhstan og Norge om ikke-spredning av atomvåpen. Hovedtalere var utenriksministrene i de to landene. Utenriksminister Kanat Saudabayev, som for tiden også er formann i OSSE,

redegjorde for Kazakhstans arbeid for atomnedrustning inkludert temaer som ikrafttreden av prøvestansavtalen, negative sikkerhetsgarantier, atomvåpenfrie soner og kontroll med spaltbart materiale (videre utdypet i konferansens to paneldebatter). Atomvåpenfrie soner og garantier mot bruk av atomvåpen mot ikke-atomvåpenstater (negative sikkerhetsgarantier) er viktige virkemidler for å hindre videre spredning av atomvåpen. Kazakhstan er med i den atomvåpenfrie sonen i Sentral-Asia som trådte i kraft i 2009. Kazakhstan bruker nå også formannskapet i OSSE til å fremme atomnedrustning. Siden Sovjetunionens tid råder Kazakhstan over betydelig kjernefysisk ekspertise og infrastruktur. Landet har verdens største uranproduksjon og satser på videre utvikling av sivil atomteknologi. Som ledd i dette har landet tilbudt seg å etablere en internasjonal bank for spaltbart materiale til sivil bruk.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre roste Kazakhstan for innsatsen for en atomvåpenfri verden. Trusselen fra atomvåpnene er både skremmende og frustrerende. Skremmende fordi våpnene kan utsette livet på jorda, frustrerende fordi det er så vanskelig å komme problemet til

livs til tross for at det er menneskeskapt. Det er bare én måte å løse problemet på, å eliminere alle atomvåpen. Aldri tidligere har forholdene ligget bedre til rette for dette, men det er ingen enighet om veien til målet. Ut fra erfaringene fra arbeidet med konvensjonene mot antipersonnellminer og klaseammunisjon har Støre tro på den humanitære tilnærmingen og medvirkningen fra det sivile samfunn, også når det gjelder eliminering av atomvåpen. Det er vel grunn til å anta at det nettopp er de menneskelige lidelser som følge av atomtestene som er drivkraften bak Kazakhstans engasjement for en atomvåpenfri verden. Selv om Støre ikke går ubetinget inn for en konvensjon mot atomvåpen på nåværende tidspunkt, var han den eneste på konferansen som kom inn på at det lenge har vært krevd forhandlinger om en konvensjon i tråd med Ikke-sprengningsavtalens artikkel VI.

Referanse: (1) Richard Tomkins "Generations of Tears", i Building a Nuclear Safe World. The Kazakhstan Way, Astana 2010, s.26-28.

PS. Etter stemningen på konferansen er det vanskelig å forstå at Norge nylig stemte avholdende til resolusjonen i 1. komitéen om en atomvåpenfri sone i Sentral-Asia. De diplomatiske veier er uransakelige.

Cornelis Vreeswijk (1937-87) rakk i sitt korte liv å sette sterke spor etter seg som visedikter og poet. Hans egenartede stemme i dobbelt forstand maktet å få utrolig mange mennesker til å stanse opp - tenke - og handle. Både Cornelis og trubadurkameraten Fred Åkerstrøm førte an i mang en demonstrasjon for våre saker. Måtte vi i vår samtid avle fram nye arvtakere til anti-krigs-poesien. Hver generasjon har et påtrengende behov for slike aktører, noen som kan tolke de politiske utfordringer og utløse energi gjennom dikt og sanger.

Odd Georg Murud

Visa om bomben

– Tänk om kriget skulle komma, Ann-Louise, och du var på Söder för att köpa nya skor? Och du tänkte ta en genväg genom parken Och plötsligt skakade marken?

– Då skulle jag springa till närmsta telefon så fort mig fötterna bär.

Och om jag bara hittade en telefon så ringde jag den jag har kär.

– Men tänk om bomben redan fallit, Ann-Louise,

och den du älskar var ute och gick på staden? Telefonen ringde och ringde bara och han kunde inte svara?

– Då skulle jag ta och beställa en taxibil och så tog jag och åkte med den. Eller också med tunnelbanen så hittade jag nog min vän.

– Tänk om tunnelbanan slutat åka, Ann-Louise, och inga fler bilar och bussar fanns att hitta? Och varenda kåk var nedbrunnen och Katarinahissen försvunnen? – Om tunnelbanan inte längre fanns kvar och jag var tvungen att gå om det så var flera tusen mil jag hittade nog honom ändå.

– Tänk om kriget skulle komma, Ann-Louise, och alla raketerna regnade över staden så man varken kunde se eller höra: vad skulle du då göra? – Kanske kommer kriget hit någon dag Jag bryr mig inte om när, bara jag jämt får vara hos den som jag har kär.

Russisk «gang of 4» vil starte en ny nedrustningsplan

Av KIRSTEN OSEN

Fire tidligere russiske ledere gikk den 22.10.2010 ut med en appell "Start ny plan for nedrustning". De fire er tidligere statsminister og utenriksminister Yevgeny Primakov, tidligere utenriksminister Igor Ivanov, president i Det russiske vitenskapscenter Evgeny Velikhov, og tidligere sjef for generalstaben Mikhail Moiseyev.

Appellen føyer seg inn i rekken av appeller om en atomvåpenfri verden fra tidligere ledere bl.a. i USA, Storbritannia, Frankrike, Tyskland, Italia, Australia og Norge. Men de russiske vise går lenger, inn til selve kjernen i problemet som de hevder er ideologien om atomavskrekking. De oppfordrer til en mer sivilisert internasjonal orden enn den som baserer seg på trusselen om gjensidig total utslettelse.

De peker på at atomavskrekking er en arv fra den kalde krigen og helt ubrukelig i forhold til dagens trusler som spredning av atomvåpen, global terrorisme, etniske og religiøse konflikter og grensekryssende kriminalitet. Atomtrusselen har negative følger som må motvirkes med drastiske reduksjoner i arsenalene og tiltak for å ivareta felles sikkerhet som å erklære ikke-

førstebruk og å ta atomvåpnene ut av beredskap.

Atomavskrekking er blitt et uoverstigelig hinder på veien til global nedrustning fordi noen fortsatt ser på atomvåpen som et symbol på makt. Gruppen er imidlertid overbevist om at Russlands internasjonale status bestemmes av landets økonomiske modernisering, økning i levestandard, sosiale og politiske rettigheter og frihet, samt utvikling av vitenskap og kultur. Men så lenge de rådende maktkonstellasjoner består, vil Russland måtte beholde tilstrekkelige militære styrker, inkludert atomvåpen, til å forsvare seg selv og sine allierte.

Nedrustning krever større tillit mellom nasjonene, sammen med større internasjonal sikkerhet og stabilitet. Obama-administrasjonen har endret den glo-

bale sikkerhetsagendaen, og det er viktig at disse prinsipper også gjenspeiles i USAs og alliertes utenrikspolitikk. Dette gjelder blant annet synet på rakettskjold, avanserte konvensjonelle våpen og militarisering i rommet. En atomvåpenfri verden må ikke bare være vår nåværende verden minus atomvåpen. Vi trenger et nytt internasjonalt system basert på andre prinsipper, inkludert fredelig konfliktløsning.

Atomnedrustning nødvendig gjør en full overhaling av hele det internasjonale system. Det vil bidra til å løse andre nøkkelproblemer i det 21. århundre relatert til global økonomi, energi, miljø, klima, demografi, epidemier, internasjonal kriminalitet og religiøs og etnisk ekstremisme. Atomnedrustning er ikke et mål i seg selv, men en forutsetning for reorganisering av det internasjonale liv til mer siviliserte prinsipper og større relevans til utfordringene i det nye århundre.

Appellen er publisert i Russia & India Report 22.10.2010. Hele appellen med nedenfor gjengitte illustrasjon finnes på http://indrus.in/articles/2010/10/22/start_a_new_disarmament_plan04815.html

Viktig bok om Nobels fredspris

Av HELGE HAGELUND

Da Obama fikk fredsprisen i 2009 deltok mange i hyllingstoget på Karl Johan. Noen uker tidligere var Fredrik Heffermehl til stede på Nobelinstituttet da Jagland annonserte tildelingen. Da journalistene foretok det berømte gispet, kjente også Heffermehl et blaff av entusiasme for en amerikansk president som gjennom sine initiativ og taler om atomvåpennedrustning hadde tent et håp etter den vanskelige Bush-perioden. Samme dag fikk han en telefon fra Galtung som kalte utdelingen en ny skandale fra Nobel-komiteen, i lys av presidentens krigføring i Afghanistan og Irak. Om Heffermehl i sin nye bok "The Nobel Peace Prize. What Nobel Really Wanted" ikke bruker så sterke ord om Obama, mener han i dag at utdelingen var et ledd i rekken av mange feilvurderinger fra komiteen. Dette synspunktet ble forsterket ved presidentens Nobeltale som Heffermehl i sin bok forkorter til slagordet i George Orwells "1984": War is Peace.

Fredrik Heffermehl har i flere år hevdet at Nobelkomiteen ser bort fra Nobels testamente og deler ut fredspriser etter sitt eget hode, til miljøvernere, dissidenter, økono-

mer, gamle krigere som inngår våpenhvile osv. Nobels testamente nevner spesielt tre kriterier: "Brorskap mellom nasjoner. Nedleggelse eller reduksjon av stående armeer. Fremme fredskongresser." Disse tre kriteriene må leses i sammenheng. Ett nødvendig stikkord vil da være: Antimilitarisme. Heffermehl har tidligere skrevet bok og artikler på norsk om emnet. I år har han gitt ut en omfattende drøfting på engelsk, fordi Heffermehl ønsker å favne internasjonalt og vekke en motreaksjon. Nobelpreisen har fortsatt en enorm prestisje, og Heffermehl vil at arven etter Nobel skal forvaltes riktig.

Etter år 1990 har det etter Heffermehls mening vært delt ut få berettigede fredspriser. Han anerkjenner utdelingene til Gorbatsjov, Aung San Suu Kyi, Mandela/de Klerk, Rotblat/Pugwash, Williams/landminekampanjen, Annan/FN, Jimmy Carter, El Baradei. Det er det hele.

Heffermehl har møtt motstand i en del kretser. Det hevdes at han bare vil gi fredsprisen til NGOerne innen den såkalte fredsbevegelsen. De positive eksemplene han har nevnt skulle for så vidt motsi dette selv om Heffermehl mener at flere personer og organisasjoner innen

fredsbevegelsen er berettiget til en pris. Det hevdes at han er for puritansk og har en stiv tolkning av Nobels testamente. Noen hevder at hvis Nobel hadde levd i dag ville han ha anerkjent at fredsskapende arbeid går ut over den rent antimilitaristiske rammen. Alle er vel enige om at en del fredspriser som har vært utdelt i senere år har vært merkelige. En sak som kunne være fruktbar å diskutere, er utdelingen til Finlands tidligere president og fredsmegler Matti Ahtisaari, som riktignok gjennomførte viktige fredsmeglinger, men som på den annen side forsvarte angrepet på Irak i 2003 og hadde en tvilsom rolle i NATOs konflikt med Serbia slik Heffermehl beskriver det. Han var på denne måten ingen antimilitarist i Nobels ånd.

Juristen og fredsaktivisten Fredrik Heffermehl har skrevet en svært grundig bok på et lettlest engelsk. Om ikke alle er enig med Heffermehl i alt, vil de som ønsker å sette seg inn i formålet med og historien rundt fredsprisen og fredsprisutdelingene, ha glede av Heffermehls studie og argument-samling. Boka fås ved henvendelse til ham, eller kan bestilles via ISBN 978-0-313-38744-9. Den er også tilgjengelig som e-bok.

Ved bordenden; Torstein Engelskjøn og Ole Kopreitan.
Foto: Christer Pedersen, avisa Tromsø.

Til ny atomkamp

Nei til Atomvåpen har på nytt fått et lokallag i Tromsø.

I går kveld ble kontaktutvalget etablert ved et møte på det gamle Akvariet.

Til stede var et knapt titall representanter fra flere forskjellige organisasjoner – kirkelige, politiske og fra fagbevegelsen.

Vil mobilisere

Sekretariatsleder Ole Kopreitan var innkaller.

– Vi ønsker å få til en ny mobilisering for å kunne forby atomvåpen helt og holdent. Det er mange som ønsker å delta i arbeidet, sier han.

Tromsø blir den siste i en rekke byer der tidligere lokallag blir gjenopplivet, og der aktiviteten rundt antiatomvåpenarbeidet blir større.

– I Tromsø har vi ikke hatt et fungerende kontaktvalg på 10-15 år, forteller Kopreitan.

Kontaktutvalgets fremste oppgave vil være å spre informasjon om utvalgets arbeid til andre støtteorganisasjoner.

– Det er en lang rekke organisasjoner som støtter arbeidet for et atomvåpenforbud. Vi har i løpet av de siste årene fått støtte fra vidt forskjellige kanter – både politikere, fagforeningsfolk og andre, sier Kopreitan.

Torstein Engelskjøn har lang fartstid i arbeidet mot atomvåpen.

– Det er på tiden at vi får opp aktiviteten igjen lokalt, sier han.

Internasjonal

Ifølge Kopreitan er det flere ting som taler for at det vil bli en ny oppblomstring av atomvåpenmotstanden.

– Det er fare for at atomvåpen blir spredt utenfor de som har det i dag. Det er en reell fare som flere og flere blir oppmerksom på, sier han.

Han viser til at det på flere hold i verden nå vokser en motstand mot atomvåpen, og at nedrustningskampen får støtte fra mange forskjellige hold.

– Vi har eksempelvis fått støtte fra den gamle atomhauken Henry Kissinger, som mener at atomvåpen i dag er skadelig for verden, sier Kopreitan.

På møtet i går ble Per Ivar Thorstad fra Kristelig Studentlag valgt til leder for det lokale kontaktutvalget.

CHRISTER PEDERSEN
christer.pedersen@tromso.no
416 31 070

Gjengitt med tillatelse fra avisa Tromsø. 26. mai 2010.

Denne saken i Nta-avisa 3, hadde så dårlig kvalitet at vi velger å ta med den med også i dette nr. av Nta-avisa.

Norge både for og mot atomvåpen!

Atomvåpenpolitikken – et dobbelt bokholderi

Av EBBE ORDING

Denne høsten sørget Utenriksminister Støre for at arbeidet mot atomvåpen ble tilført et betydelig beløp. Pengene går til en ny kampanje for å organisere et sterkt folkelig krav om et universelt forbud mot atomvåpen. Forbildet er tidligere vellykkede kampanjer mot landminer og klasevåpen. Den nye kampanjen skal favne all eksisterende atomvåpenmotstand og fredsarbeid. Hittil har de offentlige midler til slike formål vært relativt beskjedne. Hva er det som nå utløser millionbeløp fra UD? Hva mener UD kan kjøpes for den betydelige summen som er stilt til rådighet?

Det er ingen grunn til å tvile på den norske regjeringens oppriktige ønske om et forbud mot atomvåpen. Alle norske politiske partier er imot atomvåpen. En eventuell bruk av atomvåpen er for lenge erklært folkerettsstridig – en forbrytelse mot menneskeheten. Og alle som har et minimum av kunnskap om disse våpnens virkninger både på kort og lang sikt vet hvorfor. Spør man folk er de aller fleste imot atomvåpen.

Den nødvendige folkelige ryggdekning for politisk oppfølging i alle relevante fora – ikke minst NATO – har derfor vært der lenge. Men konkret handling har sviktet. I stedet finner UD grunn til å kjøpe seg en ny kampanje som om det er folkelig støtte den mangler.

Er intensjonen at millionbeløpet skal gjøre regjeringens intensjon mer troverdig – fordi det realpolitiske regnskap fortsatt viser at vi i praksis er underlagt NATOs utplassering av mengder atomvåpen og trusler om førstebruk? Vår viktigste allierte i spørsmålet om NATOs førstestlagsstrategi både i Europa og "out of area" blir ikke utfordret. Dermed er vi underbruk av USAs supermaktsinteresser mens den folkelige motstanden mot atomvåpen tilsynelatende er tatt vare på. Temaet "atomvåpen i NATO" forsvinner i media og ut av vår kollektive bevissthet. Når Dagsnytt 18 tar opp den forestående revisjonen av NATOs strategiske konsept blir ikke NATOs atomvåpen nevnt. Obama skal jo fjerne dem alle, er hørte vi ham si. Det folk ikke får vite er at etter Obamas løfterike tale rottet senatorene fra 5 stater seg sammen for å forhindre at en eneste av 450 interkontinentale ballistiske missiler (ICBM) ble nedlagt – av hensyn til noen dusin arbeidsplasser.

Det er et paradoks at vi – i en tid med terroristhysteri – holder oss med våpen som er ubrukelig til å bekjempe terrorisme samtidig som de samme våpen representerer en alvorlig trussel mot menneskeheten.

For å imøtekomme folks håp om reell atomnedrustning ble Medvedev og Obama oppsiktsvekkende nok enige om den mest

omfattende atomvåpenkontroll avtale på to tiår. Men bare to måneder etter fikk Obama Kongressen til å godta nye to milliarder dollar til oppgradering av sine atomvåpen. Frankrike og Storbritannia holder fremdeles fast på sine atomstridshoder og oppgraderer dem selv i økonomiske innstramningstider. Imens frykter man spredning til stater som selv vil bruke slike våpen til avskrekking. Den kalde krigens terrorbalanse er erstattet av en multipolar terrorbalanse.

Problemet i bestrebelsene for et folkelig engasjement er at fagre ord om nedrustning passiviserer oss i troen på at kampen mot atomvåpen er "taken care of" av Obama og Støre. Hvorfor da engasjere seg?

Eisenhowers advarsel mot å bli offer for makten fra det militær-industrielle kompleks gjelder mer enn noen gang og har internasjonale forgreninger. Vår egen våpenindustri er leverandør til krigføring i regi av USA med globale ambisjoner. USAs militærbudsjett er doblet siden 2001 og betydelig økt på budsjettet for 2011. USAs med allierte står for 70 % av hele verdens militærutgifter. Norsk våpenindustri tjener milliardbeløp på våpensalg til krigene i Afghanistan og Irak. Også i dette markedet har kunden alltid rett – og kundene støter man ikke gjerne fra seg.

Kan en UD-finansiert kampanje lykkes uten å gjøre folk klar over dobbelspillet?

Støtte til Nei til Atomvåpen!

Jeg ønsker å bidra med fast årlig beløp

Skattefritak for beløp

Jeg ønsker å betale delbeløp

fra kr. 500,- til kr. 12.000,-

Navn:

Adresse:

E-postadresse:

Ja takk!
Jeg ønsker
å bli medlem

nei
TIL ATOMVÅPEN

Navn:

Adr.:

E-post:

Kontingenten er kr. 100,-/kr. 75,-for studenter/pensjonister.

NtA, Youngsgt. 4, 0181 Oslo.
Tlf.: 22 05 00 00.
Kontonr.: 90010613107.

UNDERSKRIFTSKAMPANJEN FORTSETTER!

Etter tilsynskonferansen for Ikkespredningsavtalen i New York i mai d.å., har kravet om et forbud mot atomvåpen blitt forsterket.

Underskriftskampanjen fortsetter derfor og alle lesere av NTA-avisa oppfordres til å ta et skippertak i sitt nabolag og i vennekreten.

Underskriftslistene finnes på Ntas hjemmesider.

UNDERSKRIFTSKAMPANJEN 2007-2010 FORBUD MOT ATOMVÅPEN

Vi ber Den norske regjering om å arbeide for å få til forhandlinger om en internasjonal konvensjon som forbyr atomvåpen.

Kampanjen fortsetter for å få den norske regjering til aktivt å påskynde prosessen gjennom internasjonale kanaler.

- Atomvåpen er masseødeleggende våpen som ingen stat må tillates å ha.
- Faren for at atomvåpen kan bli brukt, er hele tida tilstede.
- Det er på tide at atomvåpen blir forbudt, slik det tidligere har skjedd med kjemiske og biologiske våpen.

Nr Navn.

1

2

3

Bostedskommune

FNs generalforsamlings arbeid for atomnedrustning høsten 2010

Skrevet av
ALEXANDER HARANG
Observatør i FNs nedrustningskomité okt./ nov. 2010

Årets nedrustningskomité i FNs Generalforsamling ble mer interessant enn vanlig. Også på atomnedrustningsfeltet var det fremdrift. Denne artikkelen søker å oppsummere de viktigste utviklingstrekkene i forhandlingene om atomnedrustningsresolusjonene som ble vedtatt i New York denne høsten.

Hver høst vedtar Generalforsamlingen i FN over femti nedrustningsresolusjoner. Disse tar for seg nedrustning av alle former for masseødeleggelsesvåpen (MØV) og konvensjonelle våpen, nedrustningsundervisning og forskning, diverse tillitsbyggende tiltak for nedrustning, forholdet mellom nedrustning og utvikling og mye, mye mer. I år ble det allikevel vedtatt hele 19 nedrustningsresolusjoner dedikert til atomvåpen alene. Fem av disse handler om atomvåpenfriesoner. I tillegg ble det vedtatt to resolusjoner om raketter (leveringsmidler for atomvåpen), en om våpenkappløp i rommet (av relevans for atomoppustning), en om våpenbruk av utarmet uran (konvensjonelle våpen, men av relevans for atomfeltet) og en mer generell resolusjon om terroristers adgang til MØV. Samlet ble det dermed vedtatt hele 24 resolusjoner av relevans for atomvåpenfeltet i nedrustningskomiteen i FN i november.

En mer «humanitær» vei til atomnedrustning?

Blant de mest interessante trendene i årets nedrustningskomité er at det snakkes mer om humanitærrettslige sider ved bruken av atomvåpen, og det humanitære som et moralsk utgangspunkt for atomnedrustning enn tidligere. Dette så vi eksempler på gjennom hele nedrustningskomiteens arbeid, som gikk for seg fra 4. oktober til 1. november ved FNs hovedkvarter i New York. Denne humanitærrettslige tilnærmingen til atomnedrustning er først og fremst en konsekvens av den siste tilsynskonferansen for ikkespredningedningsavtalen. I tilsynskonferansens sluttokument fra mai 2010 heter det blant annet at konferansen «expresses its deep concern at the catastrophic humanitarian consequences of any use of nuclear weapons, and reaffirms the need for all states at all times to comply with applicable international law, including international humanitarian law.» Dette har etablert et nytt moment for atomnedrustning i FN systemet. Referanser til denne teksten fra sluttokumentet ble derfor også bruk flittig både i nedrustningsresolusjoners tekster og i debatten om disse.

Tre av de resolusjonene som ble vedtatt i nedrustningskomiteen i november har direkte referanser til tilsynskonferansens humanitærrettslige tilnærming til atomnedrustning. Disse er den såkalte Malaysia resolusjonen; «Follow-up to the advisory opinion of the International Court of Justice on the Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons» (A/C.1/65/L.50), den såkalte Japan resolusjonen; «United action towards the total elimination of nuclear weapons» (A/

C.1/65/L.43) og den såkalte NAC resolusjonen, «Towards a nuclear-weapon-free world: accelerating the implementation of nuclear disarmament commitments» (A/C.1/65/L.25). Selv om alle disse resolusjonene referer til det humanitære utgangspunkt for atomnedrustning og den internasjonale humanitærretten (IHR) som redskap for nedrustning, er det ingen av resolusjonene som tar steg for å operasjonalisere hva som er etterlevelse av IHR atomnedrustningssammenheng. Relasjonen mellom IHR og atomnedrustning synes altså å være etablert, men veldig mye gjenstår når det gjelder hvordan IHR skal kunne brukes som katalysator for faktisk atomnedrustning.

I nedrustningsdebatten i FN denne høsten var vi også vært vitne til at en lang rekke stater bruker humanitærrett og humanitære premisser i sin argumentasjon imot atomvåpenene. Norge er blant de fremste i denne sammenheng. Statssekretær Espen B. Eide uttalte eksempelvis under generaldebatten at «Weapons that cause unnecessary suffering and unacceptable harm have no place in today's international security environment» og at «The humanitarian dimension is of course as valid for nuclear weapons as for conventional weapons.» Denne norske tilnærmingen til humanitær nedrustning synes altså å erfare økende oppslutning i FNs nedrustningskomité.

Malaysia resolusjonen

Fredsbevegelsen har tradisjonelt vært mest interessert i å følge de mest progressive, og dermed også de mest radikale, atomnedrustningsresolusjonene i FN. Av særlig interesse er derfor den såkalte Malaysia resolusjonen. Denne fremholder at bruk og trusler

om bruk av atomvåpen må forstås som i strid med internasjonal rett, og anbefaler på dette grunnlag at det etableres en konvensjon mot atomvåpen. Selv om et slikt forbud mot atomvåpen i øyeblikket er den mest samlende atomnedrustningssaken i fredsbevegelsen, er det ikke alle som ønsker å prioritere arbeidet for å øke oppslutningen om denne resolusjonen i øyeblikket. Dette kom eksempelvis til uttrykk under det nasjonale oppstartsmøte for kampanjen for forbud mot atomvåpen i Oslo den 25. oktober. Her ble det fremholdt fra ICAN kampanjen internasjonalt at nedrustningskomiteen i år ikke anses særlig relevant. Vi i Norge ble derfor anbefalt å nedprioritere arbeidet med Malaysia resolusjonen i forhold til tidligere år. Et hovedargument for dette er at resolusjonen anses for radikal til alle stater skal støtte opp om den, og at resolusjonen dermed ikke vil ha særlig praktisk betydning for nedrustningsarbeidet. Dette er det imidlertid forskjellige syn på rundt om i den internasjonale fredsbevegelsen. Nå som Malaysiareolusjonen er vedtatt med 122 stater for, 27 imot og 22 avholdende, ser vi også interessante endringer i stemmemønsteret for denne resolusjonen, hvilke tyder på at motstanden mot denne er på retur. Hovedkonklusjonen etter årets nedrustningskomité er at de som stemmer imot resolusjonen nesten utelukkende er NATO land, og at selv NATO landene nå er mer splittet i sine standpunkt enn tidligere. Dette er etter undertegnede syn et moment vi i fredsbevegelsen bør fortsette å arbeide for og å utnytte. Det er ingen grunn til å tro at vi ikke vil styrke arbeidet for et forbud mot atomvåpen ved å bidra til at NATO splittes ytterligere i forhold til Malaysiareolusjonen

i tiden som kommer.

Alle som stemte imot Malaysia-resolusjonen i år var NATO land eller land som er del av opptaksprogrammet for alliansen (IPAP), utenom Russland og Israel. 25 av de 27 negative stemmene bør altså anses som NATO stemmer. Foreløpig stemmer ingen NATO medlemmer for resolusjonen, men to av IPAP landene gjør det, og flere av alliansemedlemmene går nå fra å stemme imot til å stemme avholdende. De NATO landene som i år stemte avholdende til Malaysia resolusjonen var Canada, Norge, Island, Kroatia og Romania. Norges stemmemønster bevitner altså denne endringen innad i NATO, da Norge tidligere konsekvent har stemt imot Malaysia resolusjonen. Dette oppfattes som radikalt, men ikke lenger som opprørs innad i NATO.

På samme måte som da Norge gikk fra å motarbeide til å støtte NAC resolusjonen i 2004, og da Norge gjorde tilsvarende endring fra å gå imot til å stemme for resolusjonen om utarmet uran i 2008, innebærer norsk stemmeendring til Malaysiareolusjonen at Norge nå motsetter seg den rådende linje i NATO. Slikt sitter langt inne for UD. Uten betydelig press fra norsk fredsbevegelse i begge de tidligere tilfellene ville endringen derfor sannsynligvis aldri ha skjedd. Min vurdering er at mangeårig press fra norsk fredsbevegelse mot egen regjering for å støtte opp om Malaysia resolusjonen også er medvirkende årsak til at Norge nå snur i saken. Om dette presset opprettholdes er det langt fra utenkelig at Norge også kan bli det første NATO landet som støtter aktivt opp om Malaysiareolusjonen ved neste korsvei. Dette bør en samlet norsk fredsbevegelse presse på for i året som kommer.

Våpen av utarma uran

For tredje gong har Indonesia denne hausten på vegne av MNA-landa lagt fram ein resolusjon om utarma uran (DU) i førstekomiteen i FN. I 2007 avstod Norge frå å stemme medan vi i 2008 var mellom dei 141 statane som stemde ja. Teksten i resolusjonen var ei oppmodning til alle FN-land om å sende inn ein rapport om DU brukt til ammunisjon og armering, og helsekonsekvensane av dette. Dei vart også oppfordra til å pålegge FN-organisasjonane som har uttalt seg om DU å oppdatere rapportane sine og ta med all den nye forskinga som finst på området.

No ligg resolusjonsteksten for 2010 føre og mykje er det same som for to år sidan, men med eitt viktig tillegg. Medlemsland som har brukt armering og ammunisjon som inneheld DU i væpna konflikter blir bedne om å oppgi kvar dei har brukt det, og kor mykje, dersom statar som har blitt utsette for denne type våpen ber om det. Saka skal opp i FN igjen om to år. Altså små steg i rett retning.

DU-våpen gir ingen atomeksplo-

sjon. Uran er giftig, radioaktiv, pyroforisk og det tyngste metall som finst i naturen. Når det blir sendt med stor fart mot eit hardt mål tek det til å brenne og temperaturen i flammen stig til over 3000 grader celsius. Det blir danna mange ulike uranoksid i form av små partiklar heilt ned i nanometer-størrelse. Både sivile i område og soldatar får dette stoffet inn i kroppen gjennom innpusting, svelging og i opne sår. Men uran er svakt radioaktivt og rekna for å vere ufarleg for menneske. Dette er rett så lenge uranet ligg i steingrunnen, kjemisk bunde og i små konsentrasjonar. Men når det blir utvunne, konsentrert, sett fyr på og førekjem som nanopartiklar inne i kroppen, har det ein heilt anna skadeleg verknad.

Sjølv om uranammunisjon har blitt brukt i snart 50 år, var det først i Golfkrigen i 1991 det vart utprøvd i stor stil i ein verkeleg krig. På midten av nittitalet tok det til å komme rapportar om heseskade både av sivile og soldatar knytta til bruk av DU. Det kom dramatiske meldingar frå Basra i Irak om misdanna nyfødde

og om auke i mange typar kreft og barneleukemi. Dei offisielle rapportane som etterkvart kom frå WHO og andre relevante organisasjonar konkluderte med at det ikkje kan bevisast at det er ein samheng mellom uranstoffet og den påviste auke i sjukdom, og hevda at vi treng meir forskning.

At uran oppteke i kroppen hos menneske og dyr kan føre til nyreskade, kreft og skade på DNA er kjent frå forskning heilt frå 40-talet. Men det er rett at dei store epidemiologiske granskningane av store folkegrupper over lang tid manglar. Likevel har det komne mange seriøse studiar. Dusingvis av fagfelle-vurderte artiklar har blitt publiserte i anerkjende vitenskaplege tidsskrift. Dette har gitt oss ny innsikt om korleis uranvåpen kan vere årsak til helse-skade. Sjølv om laboratorieforsøk med celler og dyr ikkje kan kopiere korleis uranpartiklane oppfører seg inne i kroppen, kan dei gi verdfull informasjon. Det er til dømes påvist at DU kan vere årsak til leukemi hos mus og at det kan bryte bindingar i

DNA i lungeceller hos rotter. Resultat frå slike forsøk blir godtekné til å avgjere tryggleiken til medisinar, mat og kosmetikk, men dei statane som brukar DU hevdar at dei ikkje er sikre nok til å dømme om effekt av våpen. Ein av dei siste artiklane publisert dette året påviser unormal kjønnsfordeling mellom gutar og jenter, auke av kreft og misdanna nyfødde relatert til bruk av uran i krigshandlingar i Fallujah i Irak i 2004.

DU er etter IAEA sine eigne reglar eit lågradioaktivt materiale som skal transporterast og lagrast under kontroll og rapportert om. Men der uranammunisjon blir spreidd i miljøet og forureinar jord, vatn, planter, dyr og menneske er det ingen kontroll, men tvert imot hemmelegghald. For atomindustrien er DU avfall, og i tillegg eit problemavfall som dei gjerne vil bli kvitt. For militæret er det lett å få tak i, billeg og svært effektivt.

International Coalition to Ban Uranium Weapons (ICBUW) har som mål å få til ein konvensjon som

forbyr produksjon, transport, lagring og bruk av uran til ammunisjon og armering av krigsutstyr. Denne hausten har dei drive lobbyarbeid for å få med kravet om «transparency» i den nye resolusjonsteksten i FN. For å kunne hjelpe offera, rydde opp forureina område og forske for å finne samheng mellom sjukdom og bruk av DU, må ein vite kvar det er brukt. Når det gjeld miner og klavvåpen ser alle samanhengen mellom våpen og skadde kroppar. Slik er det ikkje med utarma uran.

I denne situasjonen viser ICBUW til føre-var prinsippet. Når det er trugsmål om alvorleg og irreversibel skade på menneske og miljø, må ikkje mangel på full vitenskapleg visse bli brukt som ein grunn til å utsetje tiltak for å hindre skade på menneska si helse og miljøet. Dei hevdar også at uranvåpen bryt basisprinsippa i Internasjonal humanitær lov (IHL) og at indisia er så mange, og så sterke, at vi må stoppe bruken av desse våpena NO.

Av Eva Fidjestøl